

Türkiye’de Çocuk Edebiyatı Öğretimi

Elif KONAR ÖZKAN*

Hepimiz kabul ederiz ki “*Edebiyat, çağlar boyunca insanoğlunun duyduğu, düşündüğü ve yaptığı her şeyi en zengin ve etkili biçimde ortaya koyan bir sanattır. Eğitim bakımından değeri, insana çok çeşitli duyma, düşünme ve hareket etme örnekleri vermesidir. İnsan ancak böyle geniş bir ortam içinde kendisine uygun olan yolu seçme özgürlüğünü kazanır. Tek bir roman okumak bile, bize insanların karakter yapısı, sosyal durumu, duygusu ve düşünce bakımından ne kadar farklı olduklarını göstermeye yeter.*” (Cahit Kavcar, *Edebiyat ve Eğitim*, İstanbul Engin Yayınevi, 1999, s. 4, aktaran: Sedat Sever, *Çocuk ve Edebiyat*, Ankara Kök Yayıncılık, 2003, s. 3) ve “*Dünyada olup bitenlerin tümü, çocuk kitaplarına konu olmaya elverişlidir. Açlık, sevgi, aşk ve ölüm gibi; önemli olan bunların nasıl yazıldığıdır.* (Lene Mayer-Skumanz)”

Türkiye’de, çocuk edebiyatı 80’lerden sonra gündemde kendine yer bulabilmeye başlamıştır. Bu bağlamda Mustafa Ruhi Şirin tarafından hazırlanan *Çocuk Edebiyatı Yıllıkları* hâlâ önemini korumaktadır. Bununla birlikte henüz hiçbir Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Ana Bilim Dalı bulunmamakta, bu konuda akademik anlamda uzmanlaşmak isteyenler uzun ve çetrefilli bir yol izlemek zorunda kalmaktadır. Lisans ve yüksek lisans düzeyinde bazı bölümlerde kendine yer bulabilen Çocuk Edebiyatı dersinin kalitesi, dersi veren hocaların bilgi birikimi, konuyu ciddiye almaları, kaynaklara ulaşma kapasiteleri ve kendilerini geliştirmeye açık olma potansiyelleri ile doğru orantılıdır. Ülkemizde Çocuk Edebiyatı Enstitüsü kurulması hakkında pek çok yazı yazılmış, bildiri sunulmuş ve farklı platformlarda yeri geldikçe dile getirilmiştir. Alanda disiplinli çalışmalar ve alanın ciddiyet kazanması adına bu belki gereklidir lakin yeterli olacak mıdır, bilinmemektedir. Bütün sıkıntılara rağmen 2000 yılı sonrası alanda yapılan akademik çalışmalar artmış, eskisi gibi küçümsemeyle karşılanmaz hâle gelmiştir. Bu gelecek günler için umut vaat edicidir.

Alanın bileşenleri bağlamında çocuk edebiyatı öğretiminin amacını ve işlevini incelediğimizde; özetle Çocuk Edebiyatı kültürünü tam anlamıyla kavrayabilmiş, kuram, yöntem ve uygulamalar hakkında bilgi ve birikim sahibi öğretmen adaylarının yetişti-rilebilmesi anlaşılmaktadır. Dolayısıyla sayılan hususlarda yetkin, çocuk edebiyatının amacının bütünüyle anlamış eğitimciler ve rehberler tarafından böylesi dersler anlamını gerçekleştirmiş olacaktır.

Bu öğretim esnasında en önemli husus, edebiyatın yaşanması gereğidir. Eğitimler sırasında sadece teorik bilgi ezberi ile uğraşılıyorsa ders sayısı artırılmış olsa bile amaç ve işlev gerçekleşmeyecektir.

* Doktora öğrencisi, çocuk yayıncılığı editörü.

Çocuk edebiyatı ile ister akademik düzeyde ister beğeni düzeyinde ilgilenilsin, nitelikli çocuk kitapları ile muhatap olmadıkça, sözlü ve yazılı kültürün verimleri sık sık hayata dâhil edilmedikçe, gerekli kaynaklara ulaşılmadıkça ve zaman zaman teori pratikle buluşmadıkça amaç ve işlev hakkında bilgi sahibi olmak işe yaramayacaktır.

Eğitimciler, edebiyatın yaşanması ve tecrübe edilmesi için gerekli programlamalar yaparak, uygun kaynaklar ve kişiler ile ders öğrencilerini bir araya getirdiğinde, gerekli pratikler yapılması için olanaklar sağladığında derse ilginin ve dersle ilgili verimin arttığını göreceklendir. Edebiyata, okumaya, kitaplara, sözlü ve yazılı kültür verimlerine yönelmesi teşvik edilmiş, layıkıyla edebiyat ve sanat eğitimi almış olan öğrencilerin ve öğretmen adaylarının derse bakış açısı olumlu yönde değişecektir.

Alan materyalleri ile bire bir muhatap kılınan öğrenciler ve öğretmen adayları, ezber bilginin sıkıcılığında uzaklaşacak ve nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini okudukça olumlu algı değişikliği ile dersin amaç ve işlevini, kimi zaman farkında bile olmadan, kimi zaman farkında olarak, kimi zaman tecrübe ederek öğrenmiş ve kavramış olacaklardır.

Çocuğa göreliği, çocuk bakışını, çocuk gerçekliğini anlayıp kavrayamamış bireylerin Çocuk edebiyatına aşına olmasını, bu edebiyat ürünlerinden lezzet almasını ve alan ile ilgili bilgi edinmesini ummak hayalperestlik olur. Çocuk, çocukluk, edebiyat, çocuk edebiyatı kavramları anlaşılması ve edebiyatın içine girerek yaşanılır kılınması ile ders etkin hâle gelecektir.

Sonuç olarak, alanla ilgili okuma alışkanlığı kazandırılabilirse, Türkçenin lezzetinin duyulması sağlanabilirse ve hakiki manada edebiyat okuru yetiştirilebilirse çocuk edebiyatı öğretimi bütünüyle amaç ve işlevini gerçekleştirebilecektir.

Resim: Nurten Deliorman